

se u dogledno vrijeme po istom principu objavili i cjeloviti ispisi dokumenata drugih serija Dubrovačkog arhiva u kojima se nalazi veći broj relevantnih podataka za srednjovjekovnu povijest Bosne, poput Odluka dubrovačkih vijeća (*Reformationes, Consilium Maius, Consilium Rogatorum* i *Consilium Minus*), Pisama i uputa na Istok (*Litterae et Commissiones Levantis*), Raznih isprava notarijata (*Diversa Notariae*), Oporuka notarijata (*Testamenta Notariae*), Raznih zapisa državne kancelarije (*Diversa Cancellariae*), Tužbi za kaznena djela izvan grada (*Lamenta de foris*), itd. Nažalost, u ovome trenutku ništa ne garantira da će se takvo nešto i dogoditi. Odgovorne bosanskohercegovačke znanstvene ustanove pokazuju kroničan manjak zanimanja i razumijevanja za ove teme, a zbog aktualne političke i društvene klime u zemlji ne mogu se očekivati znatnija ulaganja sredstava za obrazovanje kadra i financiranje njihovih istraživanja. To je istinska šteta budući da primjer ovdje predstavljenog izdanja pokazuje da je objavljivanje izvorne građe prijeko potrebno ako se želi ostvariti napredak u izučavanju srednjovjekovne povijesti Bosne. Ovakve zbirke izvora omogućuju popunjavanje postojećih praznina u historiografiji, otvaranje novih istraživačkih tema i perspektiva, sagledavanje širih kretanja i cjeline, te potiču daljnja proučavanja arhivskih dokumenata. Možemo se samo nadati da će izdavač (ANUBiH) prepoznati vrijednost ovoga izdanja i potrebu da se rad na ovoj ediciji nastavi objavljivanjem novih djela.

Emir O. Filipović

Kvadrina ili Ligištar bratovštine sv. Antona opata iz Zabrešca u Dolini. Kvadrina ali Ligištar bratovštine sv. Antona pušćavnika iz Zabrešca v Dolini. Quaderno o Registro della confraternita di sant'Antonio abate da Mocco a san Dorligo della Valle, prir. Ivan Botica – Danijela Doblanović – Marta Jašo, Državni arhiv u Pazinu, Pazin 2016., 420 str.

U izdanju Državnog arhiva u Pazinu 2016. godine, kao 44. svezak edicije *Posebna izdanja* te 12. svezak serije *Glagoljski rukopisi* Državnog arhiva u Pazinu, objavljena je knjiga *Kvadrina ili Ligištar bratovštine sv. Antona opata iz Zabrešca u Dolini. Kvadrina ali Ligištar bratovštine sv. Antona pušćavnika iz Zabrešca v Dolini. Quaderno o Registro della confraternita di sant'Antonio abate da Mocco a san Dorligo della Valle*. Riječ je o rukopisu koji se čuva u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, a za izdanje su ga priredili Ivan Botica, Danijela Doblanović i Marta Jašo.

Izdanje obiluje brojnim vrijednim priložima kao što su *Preslik izvornika. Fotokopija izvornika. Copia anastaticas dell'originale* (191-400), *Kazala osobnih imena. Seznam osobnih imen. Indice dei nomini di persona* (403-413), *Kazalo zemljopisnih imena. Seznam zemljopisnih imen. Indice dei nomini geografici* (414-415), dok se na kraju izdanja nalaze sažetci na hrvatskom (417), slovenskom (418), talijanskom (419) i engleskom jeziku (420).

Samo izdanje započinje uvodnikom koji je u ime Državnog arhiva u Pazinu, sastavio ravnatelj te institucije Elvis Orbančić. Nakladnik se na tri jezika, *Riječ nakladnika* (9), *Beseda založnika* (10), *Parola dell'editore* (11-12), obratio čitateljima i predstavio projekt *Glagoljski rukopisi*. Naime, upravo navedena institucija svojim projektima upoznaje javnost sa slabo dostupnom glagoljskom baštinom Istre. Elvis Orbančić, ističe zasluge svojih prethodnika na prikupljanju, očuvanju i obradi ovih, prvorazrednih izvora. Nadalje, naglašava kako se

predstavljena *Kvadirna* odnosi na najzapadniji rub proširenosti uporabe glagoljskog pisma, točnije sela Tršćanskog zaleda. Posebno naglašava iznimnu kulturološku važnost knjige. Uz naglašenu kulturološku, ističe i lingvističku vrijednost rukopisa u kojem se vidi smjena hrvatskog u korist slovenskog jezičnog uzusa na glagoljskom pismu, uz istodobno odražavanje latinične pismenosti na talijanskom i latinskom jeziku.

Poglavljem *O Kvadirni ili Ligištru bratovštine sv. Antona opata iz Zabrešca u Dolini* (15-28), priređivači su najprije na vrlo detaljan način pojasnili kontekst vremena i način dolaska rukopisa u Zagreb, pet glagoljsko-latiničnih izvora koji su se čuvali u župnom uredu Dolini. Ivan Botica, Danijela Doblanović i Marta Jašo, posvetili su dužnu i zasluženu pozornost Boži Milanoviću koji je rukopise slanjem Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti preko talijanske granice, spasio od uništenja od strane talijanskih fašista. Naime, priređivači napominju kako je već bila naveliko primjenjivana praksa uništenja glagoljskih rukopisa, čemu je Božo Milanović osobno svjedočio u rodnoj Kringi. Nadalje, priređivači su i znatnu pozornost usmjerili sudbini Dolinskih rukopisa po dolasku u Akademijin arhiv u Zagrebu 1930., gdje su u samom početku bili obrađivani od strane Stjepana Ivšića i popisivani od strane Vjekoslava Štefanića.

Kvadirna ili Ligištar bratovštine sv. Antona opata iz Zabrešca u Dolini je bratovštinska knjiga od 102 lista uvezena u meki pergamentni omot, a riječ je u najstarijem sačuvanom glagoljsko-latiničnom rukopisu dolinskog kraja. Priređivači također navode kako je knjiga zasnovana na glagoljskom kurzivu kancelarijskog oblika. Nadalje, ističu kako je takav tip pisma bio uobičajen u neliturgijskim i svjetovnim rukopisima na istarskom i kvarnerskom području. Nadalje, priređivači su vrlo jasno predočili jezičnu pripadnost, ali i dijalektičke idiome unutar rukopisa. Posebno je važno izdvojiti i činjenicu kako Ivan Botica, Danijela Doblanović i Marta Jašo skromno ukazuju kako je im je posao olakšala ranije spomenuta intervencija Vjekoslava Štefanića koji je popisao osnovni sadržaj rukopisa. Priređivači navode i kako je *Kvadirna bratovštine sv. Antona opata*, zbog svog sadržaja koji čine popisi članova, njihovih dugova, najmovala i cijena hrane i pića u dugom vremenskom periodu, prvorazredan izvor za razne aspekte ranonovovjekovne povijesti. Ukazuju još na izrazitu korist koju ovaj rukopis može pružiti prilikom proučavanja povijesti svakodnevnice, prehrambenih navika i gospodarstva općenito.

U kraćem tekstu *O transliteraciji i transkripciji izvornika* (26-28), priređivači se bave posebnostima rukopisa. Naime, *kvadirna* ili *ligištar* je uglavnom sastavljena od raznih rukopisa većeg broja farmana bratovštine i u raznim oblicima tokom 16. i 17. stoljeća. Priređivači ističu kako su u izdanju poduzeti transkripcijski zahvati, kako bi se ovaj izazovan i zahtjevan tekst mogao predstaviti širokoj publici. Prvenstveno je riječ o dodavanju suvremenih pravopisnih znakova koji se u izvornom rukopisu ne nalaze.

O Kvadirni ali Ligištru bratovštine sv. Antona puščavnika iz Zabrešca u Dolini (29-40) i *O prečrkovanju in transkripciji izvornika* (40-42), prijevodi su prva dva uvodna poglavlja izdanja, ali na slovenskom jeziku koji uvelike dijeli kulturno nasljeđe samog rukopisa, a priređivači su ovakvim prilogom vrlo lijepo povećali razinu samog izdanja. Potrebno je istaknuti kako u nastavku izdanja slijedi i *Del Quaderno o Registro della confraternita di sant'Antonio abate da Mocco a san Dorligo della Valle* (43-58), što je tekst iste studije na talijanskom jeziku.

Kvadirna ili Ligištar bratovštine sv. Antona opata iz Zabrešca u Dolini. *Kvadirna ali Ligištar bratovštine sv. Antona puščavnika iz Zabrešca u Dolini*. *Quaderno o Registro della confraternita di sant'Antonio abate da Mocco a san Dorligo della Valle* trojezični je naslov transliteracije glagoljskih i transkripcije latiničnih upisa iz promatranog izvora (59-190).

Ivan Botica, Danijela Dobljanović i Marta Jašo priredili su najstariji glagoljsko-latinični rukopis dolinskog kraja. Riječ je o prvorazrednom izvoru za proučavanje svakodnevnog života, gospodarstva, obiteljske povijesti i prehrane Istre u ranonovovjekovnom razdoblju. Autori su vrlo pedantno priredili ovaj, vrlo zahtjevan, rukopis te su ga učinili gotovo nezaobilaznim priručnikom za studente svih društveno humanističkih fakulteta. Ipak, zbog evidentne širine vremenskog okvira i ljudi koji su djelovali u životu bratovštine sv. Antuna opata, ova knjiga će biti izrazito korisna široj čitalačkoj publici koja je zainteresirana za obiteljsku povijest.

Goran Budeč

Opis putovanja Jurja Husa. Descriptio peregrinationis Georgii Huszthii, ur. Mario Kolar, prevela Zrinka Blažević, predgovor Irena Radej Miličić, Društvo hrvatskih književnika – Podravsko-prigorski ogranak, Koprivnica 2017., 184 str.

Svi znanstvenici koji se na razne načine bave hodočašćima, putovanjima, civilizacijskim i kulturološkim dodirima u ranom novom vijeku sa zahvalnošću su dočekali kritičko izdanje i tiskanje knjige – putopisa *Opis putovanja Jurja Husa. Descriptio peregrinationis Georgii Huszthii* iz 1566. godine. Time se, kako napominje Irena Radej Miličić u uvodnom poglavlju naslovljenom *Izveštaj s rubova carstva: Juraj Hus i njegov zarobljenički putopis*, renesansna putopisna literatura hrvatske provenijencije proširuje za još jedan vrijedan povijesni izvor, književno ostvarenje i djelo hrvatske renesansne latinističke protuosmanske proze. Radi se o dosada slabo korištenom, iako ne i nepoznatom, izvoru renesansnih osobina koji je sastavio Hrvat iz mjesta Rasinja pored Koprivnice – Juraj Hus. Ista priređivačica ovog izdanja napominje da zapravo postoje dvije redakcije Husova rukopisa. Prva je naslovljena *Georgii Husz peregrinatio Hierosolimitana* i datirana je u 1548. godinu i čuva se u Austrijskoj nacionalnoj knjižnici u Beču. Druga je nešto opširnija, a čuva se Vatikanskoj knjižnici. Upravo ovaj rukopis, vatikanski izvornik, već je u *Starinama JAZU*, knj. 13, objelodanio Petar Matković 1881. godine, u svojim stalnim potragama za putopisima, hodočasničkim djelima i drugim narativnim izvorima za hrvatsku srednjovjekovnu i ranonovovjekovnu povijest, od kojih je mnoge i objelodanio u Akademijinim izdanjima. U ovoj knjizi predstavljen je samo vatikanski rukopis, dakle onaj novijeg datuma, koji je iz Matkovićevog izdanja s latinskog, kvalitetno i vjerodostojno, prevela Zrinka Blažević. Naravno, doista je šteta da se nije krenulo dalje i uz vatikanski rukopis pridodati transliteraciju starijeg bečkog rukopisa, a koja još uvijek ne postoji. Inače, i vatikanski i bečki rukopis Husovog djela pisani su humanistikom, iako se, usporedbom nekoliko reproduciranih folija iz oba rukopisa, čini da je vatikanski rukopis znatno ljepše i urednije pisan od bečkog.

O samom podrijetlu i drugim biografskim podacima o Husu, vrlo je malo toga poznato. Ne zna se niti kada je rođen niti kada je umro. Rukopis započinje sa 1532. godinom kada je Hus zarobljen od Osmanlija i odveden kao rob u Carigrad gdje je, kao obrazovana osoba, služio u domaćinstvu defterdara Skendera Čelebije. Unatoč jednom pokušaju bijega 1534. u delegaciji kralja Ivana Zapolje, biva uhvaćen u Smederevu i vraćen kao rob u Carigrad. U cilju pronalazačenja načina da stekne slobodu, sudjelovao je u Sulejmanovom pohodu na Egipat. Daje zanimljive opise tadašnjeg Egipta te u osmanlijskoj vojsci kreće u tzv. indijski rat (1538.-1539.) gdje opisuje neuspješnu opsadu utvrde Diu (danas Goa) koja je bila portugalska